

ХАРКІВСЬКИЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ

ПАМ'ЯТКА

ДЛЯ ВИПУСКНИКІВ ЗАКЛАДІВ
ВИЩОЇ ОСВІТИ МВС УКРАЇНИ
З ДОКУМЕНТУВАННЯ ЗЛОЧИНІВ,
ПОВ'ЯЗАНИХ ІЗ ЗБРОЙНОЮ АГРЕСІЄЮ
[рф проти України]

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВНУТРІШНІХ СПРАВ

**ПАМ'ЯТКА
ДЛЯ ВИПУСКНИКІВ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ
ОСВІТИ МВС УКРАЇНИ З
ДОКУМЕНТУВАННЯ ЗЛОЧИНІВ,
ПОВ'ЯЗАНИХ ІЗ ЗБРОЙНОЮ АГРЕСІЄЮ РФ
ПРОТИ УКРАЇНИ**

Практичний посібник

*За загальною редакцією доктора юридичних наук,
професора, члена-кореспондента НАПрН України
В. В. Сокурєнка*

*До 30-ти річчя Харківського національного університету
внутрішніх справ*

2-ге видання, доповнене та перероблене

Харків

2024

УДК 343.123.11:[341.322.5+344](477)

П 15

*Рекомендовано Вченою радою Харківського національного університету внутрішніх справ,
протокол № 3 від 29.03.2024*

Колектив авторів-укладачів:

В. М. Василенко, доктор юридичних наук, доцент; О. М. Музичук, доктор юридичних наук, професор; Кисько А. І. кандидат юридичних наук; В. В. Романюк, кандидат юридичних наук, доцент; В. В. Кікінчук, кандидат юридичних наук, доцент; Ю. В. Орлов, доктор юридичних наук, професор; Т. Г. Фоміна, доктор юридичних наук, професор; О. В. Пчеліна, доктор юридичних наук, професор.

Упорядник: С. Є. Абламський, кандидат юридичних наук, доцент.

Рецензенти:

М. С. Цуцкірідзе – доктор юридичних наук, професор, заслуженого юрист України, перший заступник Голови Національної поліції України – начальник Головного слідчого управління;

С. П. Болвінов – кандидат юридичних наук, заступник начальника Головного управління Національної поліції в Харківській області – начальник слідчого управління;

В. І. Шкіндюк – кандидат юридичних наук, начальник Кам'янець-Подільського районного управління поліції ГУНП в Хмельницькій області.

Пам'ятка для випускників закладів вищої освіти МВС України з документування злочинів, пов'язаних із збройною агресією рф проти України : [практ. посіб.] / кол. авт.-уклад.: В. М. Василенко, А.І. Кисько, О. М. Музичук, В. В. Романюк та ін. ; упоряд.: С. Є. Абламський ; за заг. ред. В. В. Сокурєнка; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ ; Вид. 2-ге, доп. і перероб. Харків : ХНУВС, 2024. 56 с.

У практичному посібнику на допомогу молодому працівнику Національної поліції України зібрано матеріал, який буде корисним під час здійснення кваліфікації та проведення досудового розслідування щодо кримінальних правопорушень, пов'язаних із збройною агресією рф проти України.

Значну увагу приділено опису необхідних практичних дій поліцейського та їх алгоритмів у типових ситуаціях службової діяльності під час досудового розслідування воєнних та пов'язаних із ними злочинів.

Харківський національний університет внутрішніх справ – <https://univd.edu.ua/>

© Харківський національний університет внутрішніх справ, 2024

© Колектив авторів-укладачів, 2024

© Сокурєнка В. В., загальне редагування, 2024

© Абламський С.Є., упорядкування, 2024

ЗМІСТ

- 1. ОСОБЛИВОСТІ КВАЛІФІКАЦІЇ ВОЄННИХ ТА ПОВ'ЯЗАНИХ ІЗ НИМИ ЗЛОЧИНІВ. 4**
- 2. ПРОЦЕСУАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ 17**
- 3. ОГЛЯД МІСЦЯ ПОДІЇ ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ ВОЄННИХ ТА ПОВ'ЯЗАНИХ ІЗ НИМИ ЗЛОЧИНІВ 34**
- 4. РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ПРИЗНАЧЕННЯ СУДОВИХ ЕКСПЕРТИЗ ПРИ РОЗСЛІДУВАННІ ВОЄННИХ ТА ПОВ'ЯЗАНИХ ІЗ НИМИ ЗЛОЧИНІВ 44**

ПРОЦЕСУАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

1. АЛГОРИТМ ДІЙ З МОМЕНТУ ОТРИМАННЯ ВІДОМОСТЕЙ ПРО ВЧИНЕННЯ ВОЄННИХ ЗЛОЧИНІВ ДО ПРОВЕДЕННЯ ЇХ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ

Повідомлення/заява про вчинення кримінального правопорушення/самостійне виявлення

Організація виїзду СОГ і проведення огляду місця події

Початок досудового розслідування (ч. 1 ст. 214, п. 1 ч. 1 ст. 615 КПК України)

Визначення місця проведення досудового розслідування (ст. 218 КПК України)

Доручення прокурором здійснення досудового розслідування кримінального правопорушення органу досудового розслідування (статті 36, 216 КПК України)

Створення міжвідомчої слідчої групи та визначення в її складі старшого слідчого, який керуватиме діями інших слідчих (ч. 4 ст. 39 КПК України)

Проведення окремих процесуальних дій за дорученням

Проведення досудового розслідування згідно з вимогами розділу IX-I КПК України «Особливий режим досудового розслідування, судового розгляду в умовах воєнного стану»

2.

ОСОБЛИВОСТІ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ (ПОЧАТОК ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ; ФІКСАЦІЯ ПРОЦЕСУАЛЬНИХ ДІЙ; ЗАТРИМАННЯ ОСОБИ; ЗАСТОСУВАННЯ ЗАПОБІЖНИХ ЗАХОДІВ; ЗУПИНЕННЯ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ; СПЕЦІАЛЬНЕ ДОСУДОВЕ РОЗСЛІДУВАННЯ; МІЖНАРОДНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО)

І. ОСОБЛИВОСТІ ПОЧАТКУ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ ВОЄННИХ І ПОВ'ЯЗАНИХ З НИМИ ЗЛОЧИНІВ

1. Підстави початку досудового розслідування воєнних і пов'язаних з ними злочинів (ч. 1 ст. 214 КПК України):

- заява про вчинене кримінальне правопорушення;
- повідомлення про вчинене кримінальне правопорушення;
- самостійне виявлення слідчим, дізнавачем, прокурором з будь-якого джерела обставин, що можуть свідчити про вчинення кримінального правопорушення.

Види заяв і повідомлень про вчинені воєнні та пов'язані з ними злочини

1) за формою викладу: – письмові;– усні.	2) за способом подання: – на особистому прийомі;– засобами поштового, телеграфного або факсимільного зв'язку;– за допомогою спеціальної телефонної лінії;– через офіційний вебсайт правоохоронного органу;– засобами електронного зв'язку.

Дії поліцейського у випадку самостійного виявлення з будь-якого джерела обставин, що можуть свідчити про вчинення воєнних і пов'язаних з ними злочинів

1) невідкладно, але не пізніше 24 годин рапортом доповідає про це керівникові органу (підрозділу) поліції або особі, яка виконує його обов'язки	2) за рішенням керівника органу (підрозділу) поліції або особи, яка виконує його обов'язки, відомості про виявлене кримінальне правопорушення уповноважена службова особа реєструє в інформаційно-телекомунікаційній системі «Інформаційний портал Національної поліції України» (журналі єдиного обліку заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення та інші події в разі тимчасової відсутності технічних можливостей унесення таких відомостей до інформаційно-телекомунікаційної системи «Інформаційний портал Національної поліції України») та невідкладно, але не пізніше 24 годин реєстрації передаються: – до органу досудового розслідування для внесення відповідних відомостей до Єдиного реєстру досудових розслідувань або передання цих відомостей до органів

	<p>(підрозділів) поліції нижчого рівня та їх внесення до Єдиного реєстру досудових розслідувань; – у міжрегіональних територіальних органах поліції та їх територіальних (відокремлених) підрозділах – до органів (підрозділів) поліції, на території обслуговування яких сталася така подія, для прийняття відповідних рішень та внесення до Єдиного реєстру досудових розслідувань.</p>
<p>Порядок прийняття, реєстрації та реагування на заяви чи повідомлення про воєнні та пов'язані з ними злочини закріплюється відомчими підзаконними нормативно-правовими актами</p>	
<p><u>Інструкцією про порядок приймання, реєстрації та розгляду в Службі безпеки України заяв і повідомлень про вчинені кримінальні правопорушення, затвердженою наказом Центрального управління Служби безпеки України від 16 листопада 2012 р. № 515</u></p>	
<p><u>Порядком ведення єдиного обліку в органах (підрозділах) поліції заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення та інші події, затвердженим наказом Міністерства внутрішніх справ України від 8 лютого 2019 р. № 100</u></p>	
<p><u>Інструкцією з організації реагування на заяви і повідомлення про кримінальні, адміністративні правопорушення або події та оперативного інформування в органах (підрозділах) Національної поліції України, затвердженою наказом Міністерства внутрішніх справ України від 27 квітня 2020 р. № 357</u></p>	
<p><u>Інструкцією про порядок приймання, реєстрації та розгляду заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення у центральному апараті Державного бюро розслідувань, затвердженою наказом Державного бюро розслідувань від 28 грудня 2021 р. № 726</u></p>	

<p><u>Порядком роботи спеціальної телефонної лінії у центральному апараті та територіальних управліннях Державного бюро розслідувань, затвердженим наказом Державного бюро розслідувань від 19 вересня 2022 р. № 473</u></p>	
<p><u>Інструкцією про порядок розгляду звернень громадян та організації особистого прийому громадян у центральному апараті та територіальних управліннях Державного бюро розслідувань, затвердженою наказом Державного бюро розслідувань від 20 травня 2021 р. № 314</u></p>	
<p><u>Інструкцією про порядок розгляду звернень громадян, повідомлень, поданих в порядку законів України «Про запобігання корупції» та «Про Національне антикорупційне бюро України», заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення або необґрунтовані активи, депутатських запитів, звернень і вимог народних депутатів України, адвокатських запитів у Національному антикорупційному бюро України та його територіальних управліннях, затвердженою наказом Національного антикорупційного бюро України від 29 грудня 2020 р. № 141</u></p>	
<p><u>Порядком роботи спеціальної телефонної лінії Національного антикорупційного бюро України, затвердженим наказом Національного антикорупційного бюро України від 21 травня 2021 р. № 67</u></p>	
<p><u>Інструкцією про порядок розгляду звернень і запитів та особистого прийому громадян в органах прокуратури України, затвердженою наказом Генерального прокурора від 6 серпня 2020 р. № 363</u></p>	

[Інструкцією про порядок приймання, реєстрації та розгляду заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення, віднесені законом до підслідності Бюро економічної безпеки України, затвердженою наказом Бюро економічної безпеки України від 23 березня 2022 р. № 58](#)

2. Момент початку досудового розслідування воєнних та пов'язаних з ними злочинів:

– внесення до Єдиного реєстру досудових розслідувань відомостей, які можуть свідчити про ці кримінальні правопорушення (ч. 1 ст. 214 КПК України);

– винесення постанови про початок досудового розслідування (п. 1 ч. 1 ст. 615 КПК України);

– днем початку досудового розслідування у провадженні, виділеному в окреме провадження, є день, коли було розпочато розслідування, з якого виділено окремі матеріали, а у провадженні, в якому об'єднані матеріали кількох досудових розслідувань, – день початку розслідування того провадження, яке розпочалося раніше (ч. 7 ст. 217 КПК України).

3. Суб'єкти, уповноважені починати досудове розслідування воєнних і пов'язаних з ними злочинів:

– прокурор (ч. 1 ст. 25, п. 1 ч. 2 ст. 36, ч. 1 ст. 214, п. 1 ч. 1 ст. 615 КПК України);

– слідчий (ч. 1 ст. 25, п. 1 ч. 2 ст. 40, ч. 1 ст. 214, п. 1 ч. 1 ст. 615 КПК України);

– дізнавач (п. 1 ч. 2 ст. 401, ч. 1 ст. 214, п. 1 ч. 1 ст. 615 КПК України).

4. Підслідність у кримінальних провадженнях про воєнні та пов'язані з ними злочини

При визначенні органу, що здійснюватиме досудове розслідування виокремленої категорії кримінальних правопорушень, застосовуються правила підслідності, передбачені ст. 216 КПК України

<i>Назва органу досудового розслідування</i>	<i>Склади кримінальних правопорушень, віднесені до підслідності органу досудового розслідування</i>	<i>Примітки</i>
Органи безпеки (СБУ)	Статті 110, 111, 111-1, 111-2, 114, 114-1, 114-2, 435-1, 436-2, 438, 447 КК України	
ДБР	Статті 110, 111, 111-1, 111-2, 114, 114-1, 114-2, ч. 4 статей 185–187, 189, 191, ст. 201-2, 435-1, 436-2, 438, 447 КК України	Якщо кримінальне правопорушення вчинено особами, зазначеними в пп. 1, 2 ч. 4 ст. 216 КПК України
БЕБ	Частина 4 ст. 191 КК України	1) У випадках, передбачених пп. 2, 3 ч. 3 ст. 216 КПК України; 2) якщо досудове розслідування таких кримінальних правопорушень не віднесено до підслідності ДБР чи НАБУ
НАБУ	Частина 4 ст. 191 КК України	За наявності хоча б однієї з умов, зазначених у пп. 1, 2 ч. 5 ст. 216 КПК України
Національна поліція	Частина 4 статей 185–187, 189, 191, ст. 201-2 КК України	Якщо досудове розслідування таких кримінальних

		правопорушень не віднесено до підслідності ДБР, БЕБ, НАБУ
Відповідно до ч. 5 ст. 36 КПК України Генеральний прокурор (особа, яка виконує його обов'язки), керівник обласної прокуратури, їх перші заступники та заступники своєю вмотивованою постановою мають право доручити здійснення досудового розслідування будь-якого кримінального правопорушення іншому органу досудового розслідування, у тому числі слідчому підрозділу вищого рівня в межах одного органу, у разі неефективного досудового розслідування або за наявності об'єктивних обставин, що унеможливають функціонування відповідного органу досудового розслідування чи здійсненням ним досудового розслідування в умовах воєнного стану.		
5. Місцем проведення досудового розслідування воєнних і пов'язаних з ними злочинів є орган досудового розслідування, під юрисдикцією якого знаходиться місце вчинення кримінального правопорушення (ч. 1 ст. 281 КПК України).		
У випадку вчинення виокремленої категорії кримінальних правопорушень за межами України чи якщо місце їх учинення невідоме, місце проведення досудового розслідування визначає прокурор. При цьому враховуються місця виявлення ознак кримінального правопорушення, місця перебування підозрюваного чи більшості свідків, місця закінчення кримінального правопорушення або настання його наслідків тощо.		

II. ФІКСАЦІЯ ПРОЦЕСУАЛЬНИХ ДІЙ

За відсутності можливості складання процесуальних документів про хід і результати проведення слідчих (розшукових) дій чи інших процесуальних дій фіксація здійснюється доступними технічними засобами з подальшим складенням відповідного протоколу не пізніше сімдесяти двох годин з моменту завершення таких слідчих (розшукових) дій чи відповідних процесуальних дій	При проведенні обшуку або огляду житла чи іншого володіння особи, обшуку особи, якщо залучення понятих є об'єктивно неможливим або пов'язано з потенційною небезпекою для їхнього життя чи здоров'я, відповідні слідчі (розшукові) дії проводяться без залучення понятих. У такому разі хід і результати проведення обшуку або огляду житла чи іншого володіння особи, обшуку особи в обов'язковому порядку	Показання, отримані під час допиту свідка, потерпілого, у тому числі одночасного допиту двох чи більше вже допитаних осіб, у кримінальному провадженні, що здійснюється в умовах воєнного стану, можуть бути використані як докази в суді виключно у випадку, якщо хід і результати такого допиту фіксувалися за допомогою доступних технічних засобів відеофіксації (ч. 11 ст. 615 КПК України)	Показання, отримані під час допиту підозрюваного, у тому числі одночасного допиту двох чи більше вже допитаних осіб, у кримінальному провадженні, що здійснюється в умовах воєнного стану, можуть бути використані як докази в суді виключно у випадку, якщо у такому допиті брав участь захисник, а хід і результати проведення допиту фіксувалися за допомогою доступних технічних засобів відеофіксації (абз. 2 ч. 11 ст. 615 КПК України)
--	---	--	---

(абз. 2 п. 1 ч. 1 ст. 615 КПК України)	фіксуються доступними технічними засобами шляхом здійснення безперервного відеозапису (абз. 3 п. 1 ч. 1 ст. 615 КПК України)		
--	--	--	--

III. ЗАТРИМАННЯ ОСОБИ

Підстави затримання

Випадки, визначені ст. 208 КПК України	Виникли обґрунтовані обставини, які дають підстави вважати, що можлива втеча з метою ухилення від кримінальної відповідальності особи, підозрюваної у вчиненні злочину (п. 6 ч. 1 ст. 615 КПК України)
--	--

Строк затримання особи без ухвали слідчого судді, суду

Не може перевищувати строк, визначений ст. 211 КПК України	Якщо затриману особу неможливо доставити до слідчого судді, суду у строк, передбачений ст. 211 КПК України, для розгляду клопотання про обрання стосовно неї запобіжного заходу або забезпечити її дистанційну участь під час розгляду відповідного клопотання, така особа негайно звільняється
--	---

Якщо в умовах воєнного стану відсутня об'єктивна можливість доставити затриману особу до слідчого судді, суду у строк, передбачений ст. 211 КПК України, розгляд клопотання про обрання стосовно неї запобіжного заходу здійснюється із застосуванням доступних технічних засобів відеозв'язку з метою забезпечення дистанційної участі затриманої особи.

У разі наявності об'єктивних обставин, що унеможливають вручення затриманій особі письмового повідомлення про підозру у строки, встановлені ст. 278 КПК України, якщо такі процесуальні дії здійснюються в умовах воєнного стану, строк для вручення письмового повідомлення про підозру затриманій особі може бути продовжено до сорока восьми годин. У разі якщо особі не вручено повідомлення про підозру упродовж сорока восьми годин з моменту її затримання, така особа підлягає негайному звільненню (ч. 7 ст. 615 КПК України).

IV. ЗАПОБІЖНІ ЗАХОДИ

Підстави застосування запобіжних заходів

1. Наявність обґрунтованої підозри у вчиненні особою воєнних злочинів і пов'язаних з війною кримінальних правопорушень (ч. 2 ст. 177 КПК України)	2. Наявність ризиків, які дають достатні підстави слідчому судді, суду вважати, що підозрюваний може здійснити дії, передбачені ч. 1 ст. 177 КПК України (ч. 2 ст. 177 КПК України)
---	---

<i>Особливості застосування запобіжних заходів, обумовлені складом кримінального правопорушення, в якому підозрюється особа</i>	
<p>Безальтернативне обрання тримання під вартою під час дії воєнного стану передбачено до осіб, які підозрюються у вчиненні таких воєнних та пов'язаних з війною кримінальних правопорушень:</p> <ul style="list-style-type: none"> –ст. 110 КК України (Посягання на територіальну цілісність і недоторканність України); –ст. 111 КК України (Державна зрада); –ст. 111-1 КК України (Колабораційна діяльність); –ст. 111-2 КК України (Пособництво державі-агресору); –ст. 113 КК України (Диверсія); –ст. 114 КК України (Шпигунство); –ст. 114-1 КК України (Перешкоджання законній діяльності Збройних Сил України та інших військових формувань); – ст. 114-2 КК України (Несанкціоноване поширення інформації про направлення, переміщення зброї, озброєння та бойових припасів в Україну, рух, переміщення або розміщення Збройних Сил України чи інших утворених відповідно до законів України військових формувань, вчинене в умовах воєнного або надзвичайного стану); – ст. 438 КК України (Порушення законів та звичаїв війни). 	<p>Безальтернативне обрання тримання під вартою до військовослужбовців, які вчинили під час дії воєнного стану військові злочини, передбачені:</p> <ul style="list-style-type: none"> – ст. 402 КК України (Непокора); – ст. 403 КК України (Невиконання наказу); – ст. 404 КК України (Опір начальникові або примушування його до порушення службових обов'язків); – ст. 405 КК України (Погроза або насильство щодо начальника); – ст. 407 КК України (Самовільне залишення військової частини або місця служби); – ст. 408 КК України (Дезертирство); – ст. 429 КК України (Самовільне залишення поля бою або відмова діяти зброєю).
<i>Особливості застосування запобіжних заходів, обумовлені процесуальним статусом підозрюваного</i>	
<p>У ст. 201-1 КПК України передбачена можливість скасування запобіжного заходу у зв'язку з прийняттям уповноваженим органом рішення про передачу підозрюваного, обвинуваченого для обміну як військовополоненого</p>	
<p>Підставою для звернення прокурора до слідчого судді, суду з клопотанням про скасування запобіжного заходу є рішення уповноваженого органу про передачу підозрюваного, обвинуваченого для обміну як військовополоненого (ч. 1 ст. 201 КПК України)</p>	<p>За результатами розгляду клопотання слідчий суддя, суд виносить ухвалу про скасування запобіжного заходу та передачу особи під нагляд уповноваженого органу для організації та проведення її обміну як військовополоненого (ч. 5 ст. 201 КПК України)</p>
<i>Особливості застосування запобіжних заходів, обумовлені дією правового режиму воєнного стану</i>	

У разі закінчення строку дії ухвали суду про тримання під вартою та неможливості розгляду судом питання про продовження строку тримання під вартою в установленому КПК України порядку обраний запобіжний захід у вигляді тримання під вартою вважається продовженим до вирішення відповідного питання судом, але не більше ніж на два місяці (ч. 6 ст. 615 КПК України)	Скасування запобіжного заходу для проходження військової служби за призовом під час мобілізації, на особливий період або зміна запобіжного заходу з інших підстав (ст. 616 КПК України)
Особливості застосування запобіжних заходів, обумовлені співробітництвом з Міжнародним кримінальним судом (МКС)	
Розділом IX-2 «Особливості співробітництва з Міжнародним кримінальним судом» КПК України передбачена можливість: <ul style="list-style-type: none"> – затримання осіб, які розшукуються МКС або стосовно яких надійшло прохання МКС про тимчасовий арешт або про арешт і передачу (ст. 628 КПК України); – застосування до особи запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою на прохання МКС про тимчасовий арешт (тимчасового арешту) (ст. 629 КПК України); – виконання прохання МКС про арешт і передачу (ст. 631 КПК України). 	

V. ЗУПИНЕННЯ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ

Підстави зупинення досудового розслідування

Підозрюваний захворів на тяжку хворобу, яка перешкоджає його участі у кримінальному провадженні, за умови підтвердження цього відповідним медичним висновком (п. 1 ч. 1 ст. 280 КПК України)	Оголошено в розшук підозрюваного (п. 2 ч. 1 ст. 280 КПК України)
Слідчий суддя відмовив у задоволенні клопотання про здійснення спеціального досудового розслідування (п. 2-1 ч. 1 ст. 280 КПК України)	Наявна необхідність виконання процесуальних дій у межах міжнародного співробітництва (п. 3 ч. 1 ст. 280 КПК України)
Наявні об'єктивні обставини, що унеможливають подальше проведення досудового розслідування в умовах воєнного стану (п. 4 ч. 1 ст. 280 КПК України)	Уповноваженим органом прийнято рішення про передачу підозрюваного для обміну як військовополоненого та підозрюваним надано письмову згоду на проведення такого обміну. Рішення про зупинення досудового розслідування з цієї підстави оскарженню не підлягає (п. 5 ч. 1 ст. 280 КПК України)
Відсутня об'єктивна можливість подальшого проведення, закінчення досудового розслідування та звернення до суду з обвинувальним актом, клопотанням про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру, клопотанням про звільнення особи від кримінальної відповідальності (п. 3 ч. 1 ст. 615 КПК України)	
Досудове розслідування зупиняється	
Вмотивованою постановою прокурора або слідчого, дізнавача за погодженням з прокурором (з підстав, визначених	Вмотивованою постановою прокурора з викладом відповідних обставин (з підстав, визначених п. 3 ч. 1 ст. 615 КПК України)

ст. 280 КПК України)		
До зупинення досудового розслідування		
Слідчий, дізнавач зобов'язаний виконати всі слідчі (розшукові) та інші процесуальні дії, проведення яких необхідне та можливе, а також всі дії для здійснення розшуку підозрюваного, якщо зупинити досудове розслідування необхідно у зв'язку з обставинами, передбаченими п. 2 ч. 1 ст. 280 КПК України (ч. 2 ст. 280 КПК України)	Прокурор зобов'язаний вирішити питання про продовження строку тримання під вартою (п. 3 ч. 1 ст. 615 КПК України)	
Строк досудового розслідування у кримінальному провадженні підлягає поновленню, якщо:		
підстави для зупинення перестали існувати (ч. 1 ст. 282, п. 3 ч. 1 ст. 615 КПК України)	наявна можливість подальшого проведення досудового розслідування за таких умов, а також у разі потреби проведення слідчих (розшукових) чи інших процесуальних дій (ч. 1 ст. 282 КПК України)	слідчим суддею скасовано постанову про зупинення досудового розслідування (ч. 2 ст. 282 КПК України)
Відомості про зупинення та відновлення досудового розслідування вносяться до Єдиного реєстру досудових розслідувань		

VI. ОСОБЛИВОСТІ СПЕЦІАЛЬНОГО ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ (СТАТТІ 297-1 – 297-5 КПК УКРАЇНИ)

Спеціальне досудове розслідування здійснюється

1) на підставі ухвали слідчого судді	у кримінальному провадженні щодо злочинів, передбачених статтями <u>109</u> , <u>110</u> , <u>110-2</u> , <u>111</u> , <u>111-2</u> , <u>111-2</u> , <u>112</u> , <u>113</u> , <u>114</u> , <u>114-1</u> , <u>114-2</u> , <u>115</u> , <u>116</u> , <u>118</u> , ч. 2 ст. 121, ч. 2 ст. 127, частинами 2 і 3 ст. 146, статтями <u>146-1</u> , <u>147</u> , частинами 2–5 ст. 191 (у випадку зловживання службовою особою своїм службовим становищем), статтями <u>255–258</u> , <u>258-1</u> , <u>258-2</u> , <u>258-3</u> , <u>258-4</u> , <u>258-5</u> , <u>348</u> , <u>364</u> , <u>364-1</u> , <u>365</u> , <u>365-2</u> , <u>368</u> , <u>368-2</u> , <u>368-3</u> , <u>368-4</u> , <u>369</u> , <u>369-2</u> , <u>370</u> , <u>379</u> , <u>400</u> , <u>408</u> , <u>436</u> , <u>436-1</u> , <u>437</u> , <u>438</u> , <u>439</u> , <u>440</u> , <u>441</u> , <u>442</u> , <u>443</u> , <u>444</u> , <u>445</u> , <u>446</u> , <u>447</u> КК України	стосовно підозрюваного, крім неповнолітнього, який переховується від органів слідства та суду на тимчасово окупованій території України, на території держави, визнаної Верховною Радою України державою-агресором, з метою ухилення від кримінальної відповідальності та/або оголошений у міжнародний розшук
2) на підставі ухвали слідчого судді	у кримінальному провадженні щодо злочину, вчиненого підозрюваним, стосовно якого уповноваженим органом прийнято рішення про передачу його для обміну як військовополоненого і такий обмін відбувся	

3) щодо інших злочинів, які не зазначені в абз. 1 ч. 2 ст. 297-1 КПК України	коли злочини вчинені особами, які переховуються від органів слідства та суду на тимчасово окупованій території України, на території держави, визнаної Верховною Радою України державою-агресором, з метою ухилення від кримінальної відповідальності та/або оголошені у міжнародний розшук	розслідуються в одному кримінальному провадженні із злочинами, зазначеними в абз. 1 ч. 2 ст. 297-1 КПК України, а виділення матеріалів щодо них може негативно вплинути на повноту досудового розслідування та судового розгляду
<i>Суб'єкти звернення з клопотанням про здійснення спеціального досудового розслідування до слідчого судді</i>		
Прокурор	Слідчий за погодженням з прокурором	
<i>Зміст клопотання про здійснення спеціального досудового розслідування</i>		
<i>з підстав, передбачених абз. 1, 3 ч. 2 ст. 297-1 КПК України</i>	<i>з підстав, передбачених абз. 2 ч. 2 ст. 297-1 КПК України</i>	
<p>1) короткий виклад обставин кримінального правопорушення, у зв'язку з яким подається клопотання;</p> <p>2) правова кваліфікація кримінального правопорушення із зазначенням статті (частини статті) закону України про кримінальну відповідальність;</p> <p>3) виклад обставин, що дають підстави підозрювати особу у вчиненні кримінального правопорушення, і посилення на обставини;</p> <p>4) відомості про те, що підозрюваний виїхав та/або перебуває на тимчасово окупованій території України, території держави, визнаної Верховною Радою України державою-агресором, та/або відомості про оголошення підозрюваного в міжнародний розшук;</p> <p>5) виклад обставин про те, що підозрюваний переховується від органів слідства та суду з метою</p>	<p>1) короткий виклад обставин кримінального правопорушення, у зв'язку з яким подається клопотання;</p> <p>2) правова кваліфікація кримінального правопорушення із зазначенням статті (частини статті) закону України про кримінальну відповідальність;</p> <p>3) виклад обставин, що дають підстави підозрювати особу у вчиненні кримінального правопорушення, і посилення на такі обставини;</p> <p>4) матеріали, що підтверджують прийняття уповноваженим органом рішення про передачу підозрюваного для обміну як військовополоненого та факт обміну;</p> <p>5) перелік свідків, яких слідчий, прокурор вважає за необхідне допитати під час розгляду клопотання.</p>	

ухилення від кримінальної відповідальності; б) перелік свідків, яких слідчий, прокурор вважає за необхідне допитати під час розгляду клопотання.			
Повторне звернення з клопотанням про здійснення спеціального досудового розслідування до слідчого судді в одному кримінальному провадженні не допускається, крім випадків наявності нових обставин, які підтверджують, що підозрюваний переховується від органів слідства та суду на тимчасово окупованій території України, на території держави, визнаної Верховною Радою України державою-агресором, з метою ухилення від кримінальної відповідальності та/або оголошений у міжнародний розшук, та/або уповноваженим органом прийнято рішення про передачу підозрюваного для обміну як військовополоненого та такий обмін відбувся.			
<i>Розгляд клопотання про здійснення спеціального досудового розслідування</i>			
здійснюється слідчим суддею	відбувається у строк не пізніше десяти днів з дня його надходження до суду	за участі особи, яка подала клопотання, та захисника	під час розгляду клопотання слідчий суддя має право за клопотанням сторін кримінального провадження або за власною ініціативою заслухати будь-якого свідка чи дослідити будь-які матеріали, що мають значення для вирішення питання про здійснення спеціального досудового розслідування
Відомості щодо підозрюваних, стосовно яких слідчим суддею постановлено ухвалу про здійснення спеціального досудового розслідування, невідкладно, але не пізніше 24 годин після постановлення ухвали, вносяться до Єдиного реєстру досудових розслідувань і публікуються в засобах масової інформації загальнодержавної сфери розповсюдження та на офіційному вебсайті Офісу Генерального прокурора.			
<i>Порядок вручення процесуальних документів підозрюваному при здійсненні спеціального досудового розслідування</i>			
Повістки про виклик підозрюваного у разі здійснення спеціального досудового розслідування надсилаються за останнім відомим місцем його проживання чи перебування та обов'язково публікуються в засобах масової інформації загальнодержавної сфери розповсюдження та на офіційному вебсайті Офісу Генерального прокурора. З моменту опублікування повістки про виклик у засобах масової інформації загальнодержавної сфери розповсюдження та на офіційному вебсайті Офісу	Повістки про виклик підозрюваного у разі здійснення спеціального досудового розслідування у зв'язку з прийняттям уповноваженим органом рішення про передачу підозрюваного для обміну як військовополоненого публікуються в засобах масової інформації загальнодержавної	З моменту опублікування повістки про виклик у засобах масової інформації загальнодержавної сфери розповсюдження та на офіційному вебсайті Офісу Генерального прокурора підозрюваний вважається належним чином ознайомленим з її змістом	

Генерального підозрюваний належним чином ознайомленим з її змістом	прокурора вважається	сфери розповсюдження та на офіційному вебсайті Офісу Генерального прокурора
--	----------------------	---

Копії процесуальних документів, що підлягають врученню підозрюваному, надсилаються захиснику

VII. МІЖНАРОДНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО ПІД ЧАС ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ ВОЄННИХ І ПОВ'ЯЗАНИХ З НИМИ ЗЛОЧИНІВ

Форми міжнародного співробітництва

Міжнародна правова допомога	Видача осіб, які вчинили кримінальне правопорушення (екстрадиція)	Кримінальне провадження у порядку перейняття
-----------------------------	---	--

Запит про міжнародне співробітництво

Складається органом, який здійснює кримінальне провадження, або уповноваженим ним органом згідно з вимогами КПК України та відповідного міжнародного договору України, а за його відсутності – згідно з КПК України	Складається у письмовій формі, засвідчується підписом уповноваженої особи та печаткою відповідного органу	Супроводжується засвідченим у встановленому порядку перекладом мовою, визначеною відповідним міжнародним договором України, а за відсутності такого договору – офіційною мовою запитуваної сторони або іншою прийнятною для цієї сторони мовою
---	---	--

Надсилається за кордон поштою, а в невідкладних випадках електронним, факсимільним або іншим засобом зв'язку. У такому разі оригінал запиту надсилається поштою не пізніше трьох днів з моменту його передання електронною поштою, факсимільним або іншим засобом зв'язку	Уповноважений (центральний) орган України може прийняти до розгляду запит, який надійшов від запитувачої сторони електронним, факсимільним або іншим засобом зв'язку. Виконання такого запиту здійснюється виключно за умови підтвердження надсилання або передачі його оригіналу. Направлення компетентному органу іноземної держави матеріалів виконання запиту можливе тільки після отримання українською стороною оригіналу запиту
---	--

Міжнародна правова допомога при проведенні процесуальних дій

Порядок надсилання запиту про міжнародну правову допомогу (ст. 551 КПК України)

Суд, прокурор або слідчий за погодженням з прокурором надсилає до Офісу Генерального прокурора запит про міжнародну	Офіс Генерального прокурора розглядає запит на предмет обґрунтованості і відповідності вимогам законів та міжнародних договорів України	У разі прийняття рішення про направлення запиту Офіс Генерального прокурора протягом десяти днів надсилає запит уповноваженому	У разі відмови у направленні запиту всі матеріали протягом десяти днів повертаються відповідному органу України з викладом недоліків, які потрібно
---	---	--	--

правову допомогу у кримінальному провадженні, яке він здійснює		(центральному) органу запитуваної сторони безпосередньо або дипломатичним шляхом	усунути, або з поясненням причин неможливості направлення запиту
<i>Запит про міжнародну правову допомогу</i>			
Зміст і форма запиту про міжнародну правову допомогу повинні відповідати вимогам КПК України або міжнародного договору України, що застосовується у конкретному випадку	Запит може бути складений у формі доручення	Запит повинен містити: 1) назву органу, який звертається за допомогою, та компетентного органу запитуваної сторони; 2) посилання на відповідний міжнародний договір або на дотримання засади взаємності; 3) найменування кримінального провадження, щодо якого запитується міжнародна правова допомога; 4) стислий опис кримінального правопорушення, що є предметом кримінального провадження, та його правову кваліфікацію; 5) відомості про повідомлену підозру, обвинувачення з викладенням повного тексту відповідних статей Кримінального кодексу України; 6) відомості про відповідну особу, зокрема її ім'я та прізвище, процесуальний статус, місце проживання або перебування, громадянство, інші відомості, які можуть сприяти виконанню запиту, а також зв'язок цієї особи із предметом кримінального провадження; 7) чіткий перелік запитуваних процесуальних дій та обґрунтування їхнього зв'язку із предметом кримінального провадження; 8) відомості про осіб, присутність яких вважається необхідною під час виконання процесуальних дій, і	

		обґрунтування цієї необхідності; 9) інші відомості, які можуть сприяти виконанню запиту або передбачені міжнародним договором чи вимогою компетентного органу запитуваної сторони	
Процесуальні дії, які можуть бути проведені в порядку надання міжнародної правової допомоги			
На території України з метою виконання запиту про надання міжнародної правової допомоги можуть бути проведені будь-які процесуальні дії, передбачені КПК України або міжнародним договором (ст. 561 КПК України)	Якщо для виконання запиту компетентного органу іноземної держави необхідно провести процесуальну дію, виконання якої в Україні можливе лише з дозволу прокурора або суду, така дія здійснюється лише за умови отримання відповідного дозволу в порядку, передбаченому КПК України, навіть якщо законодавство запитуючої сторони цього не передбачає (ч. 1 ст. 562 КПК України)	У разі якщо при зверненні за допомогою в іноземній державі необхідно виконати процесуальну дію, для проведення якої в Україні потрібен дозвіл прокурора або суду, така процесуальна дія потребує надання відповідного дозволу прокурором або судом у порядку, встановленому КПК України, лише у разі, якщо це передбачено міжнародним договором або є обов'язковою умовою надання такого виду допомоги за законодавством запитуваної сторони (ч. 2 ст. 562 КПК України)	
Екстрадиція включає:			
офіційне звернення про встановлення місця перебування на території запитуваної держави особи, яку необхідно видати, та видачу такої особи	перевірку обставин, що можуть перешкоджати видачі	прийняття рішення за запитом	фактичну передачу такої особи під юрисдикцію запитуючої держави
Клопотання про видачу особи в Україну			
Готує слідчий, прокурор, який здійснює нагляд за додержанням законів під час проведення досудового розслідування, з дотриманням вимог, передбачених КПК України та відповідним міжнародним договором України	Складається у письмовій формі	Повинно містити дані про особу, видача якої вимагається, обставини і кваліфікацію вчиненого нею злочину	

<p>Підписується слідчим, прокурором або суддею, засвідчується печаткою відповідного органу</p>	<p>Перекладається мовою, передбаченою міжнародним договором України</p>	<p>Передається до Офісу Генерального прокурора через відповідну обласну прокуратуру у десятиденний строк з дня затримання особи на території іноземної держави. У зазначений строк керівник відповідного органу досудового розслідування у складі апарату Національної поліції, центрального апарату органу безпеки, органу Бюро економічної безпеки України, органу Державного бюро розслідувань України, Національного антикорупційного бюро України безпосередньо передає Офісу Генерального прокурора клопотання про видачу особи (екстрадицію)</p>
<p>Офіс Генерального прокурора за наявності підстав, передбачених міжнародним договором України, звертається до компетентного органу іноземної держави із запитом про видачу особи в Україну. Запит про видачу направляється керівником Офісу Генерального прокурора або уповноваженою ним особою протягом п'яти днів з дня отримання клопотання</p>	<p>У разі повідомлення компетентним органом іноземної держави про одержання згоди затриманої особи на її видачу (екстрадицію) в Україну підготовка клопотання здійснюється виключно на вимогу Офісу Генерального прокурора</p>	<p>Зміст клопотання та перелік документів, що додаються до клопотання, визначаються Офісом Генерального прокурора відповідно до вимог КПК України та міжнародних договорів України</p>
<p><i>До клопотання про видачу особи додаються такі документи:</i></p>		
<p>1) засвідчена копія ухвали слідчого судді або суду про тримання особи під вартою, якщо видача запитується для притягнення до кримінальної відповідальності;</p> <p>2) довідка про відомості, які вказують на вчинення кримінального правопорушення особою, або довідка про докази, якими підтверджується винуватість розшукуваної особи у його вчиненні;</p> <p>3) положення статті закону України про кримінальну відповідальність, за яким кваліфікується кримінальне правопорушення;</p> <p>4) висновок компетентних органів України про громадянство особи, видача якої запитується, складений згідно з вимогами закону про громадянство України;</p> <p>5) інформація про перебіг строків давності;</p> <p>6) інші відомості, передбачені міжнародним договором України, який також чинний для іноземної держави, на території якої встановлено розшукувану особу.</p>		

Кримінальне провадження у порядку перейняття

Умови перейняття кримінального провадження від іноземних держав:

- 1) особа, яка притягається до кримінальної відповідальності, є громадянином України і перебуває на її території;
- 2) особа, яка притягається до кримінальної відповідальності, є іноземцем або особою без громадянства і перебуває на території України, а її видача згідно із цим Кодексом або міжнародним договором України неможлива або у видачі відмовлено;
- 3) запитуюча держава надала гарантії, що у разі ухвалення вироку в Україні особа, яка притягається до кримінальної відповідальності, не піддаватиметься у запитуючій державі державному обвинуваченню за те ж кримінальне правопорушення;
- 4) діяння, якого стосується запит, є кримінальним правопорушенням за законом України про кримінальну відповідальність.

Кримінальне провадження не може бути перейняте, якщо:

- 1) не дотримані вимоги ч. 2 ст. 595 КПК України або міжнародного договору, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України;
- 2) щодо цієї ж особи у зв'язку з тим же кримінальним правопорушенням в Україні судом ухвалено виправдувальний вирок;
- 3) щодо цієї ж особи у зв'язку з тим же кримінальним правопорушенням в Україні судом ухвалено обвинувальний вирок, за яким покарання вже відбулося або виконується;
- 4) щодо цієї ж особи у зв'язку з тим же кримінальним правопорушенням в Україні закрито кримінальне провадження або її звільнено від відбування покарання у зв'язку з помилуванням або амністією;
- 5) провадження щодо заявленого кримінального правопорушення не може здійснюватися у зв'язку із закінченням строку давності.

Порядок кримінального провадження, що перейняте від іншої держави

Кримінальне провадження, що перейняте від компетентного органу іншої держави, починається зі стадії досудового розслідування та здійснюється згідно з КПК України	Відомості, які містяться в матеріалах, отриманих до перейняття кримінального провадження відповідним органом іншої держави на її території та згідно з її законодавством, можуть бути визнані допустимими під час судового розгляду в Україні, якщо це не порушує засад судочинства, передбачених Конституцією України та КПК України, і вони не отримані з порушенням прав людини і основоположних прав людини. Не потребують легалізації відомості, визнані судом допустимими
Слідчий, прокурор України після перейняття кримінального провадження мають право здійснювати будь-які передбачені КПК України процесуальні дії	За наявності достатніх підстав для повідомлення про підозру воно повинно бути здійснене згідно із законом України про кримінальну відповідальність і в порядку, передбаченому КПК України

Порядок і умови передання кримінального провадження компетентному органу іншої держави

Клопотання слідчого, погоджене з прокурором, прокурора або суду про передання кримінального провадження компетентному органу іншої держави	Незакінчене кримінальне провадження може бути передане іншій державі за умови, що видача особи, яка підлягає притягненню до кримінальної відповідальності, неможлива	Слідчий, прокурор або суд на вимогу Офісу Генерального прокурора поновлює кримінальне провадження, продовжує – якщо це дозволяється КПК України – строки розслідування або
--	--	--

розглядаються Офісом Генерального прокурора протягом двадцяти днів з моменту надходження	або у видачі такої особи Україні відмовлено	тримання під вартою з урахуванням часу, необхідного для перейняття його компетентним органом іноземної держави
<i>Клопотання про передання кримінального провадження повинно містити:</i>		
<ol style="list-style-type: none"> 1) назву органу, який здійснює кримінальне провадження; 2) посилання на відповідний міжнародний договір про надання правової допомоги; 3) найменування кримінального провадження, передання якого запитується; 4) опис кримінального правопорушення, що є предметом кримінального провадження, та його правову кваліфікацію; 5) прізвище, ім'я, по батькові особи, щодо якої здійснюється кримінальне провадження, дату і місце народження, місце проживання або перебування та інші відомості про неї. 		
<i>До клопотання додаються такі документи:</i>		
<ol style="list-style-type: none"> 1) матеріали кримінального провадження; 2) текст статті закону України про кримінальну відповідальність, за яким кваліфікується кримінальне правопорушення, щодо якого здійснюється провадження; 3) відомості про громадянство особи. 		

ОГЛЯД МІСЦЯ ПОДІЇ ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ ВОЄННИХ ТА ПОВ'ЯЗАНИХ ІЗ НИМИ ЗЛОЧИНІВ

ПРАВОВА РЕГЛАМЕНТАЦІЯ ОГЛЯДУ МІСЦЯ ПОДІЇ

Огляд місця події під час досудового розслідування воєнних та пов'язаних із ними злочинів проводиться слідчо-оперативною групою у порядку, визначеному КПК України:

- ст. 223 «Вимоги до проведення слідчих (розшукових) дій»;
- ст. 233 «Проникнення до житла чи іншого володіння особи»;
- ст. 237 «Огляд»;
- ст. 238 «Огляд трупа»;
- ст. 239 «Огляд трупа, пов'язаний з ексгумацією»;
- ст. 615 «Особливий режим кримінального провадження в умовах воєнного стану».

Дозволяється проводити огляд **ВИКЛЮЧНО** після підтвердження відповідними спеціалістами (вибухотехніками/саперами) відсутності небезпечних вибухових матеріалів на території місця проведення огляду

СКЛАД СЛІДЧО-ОПЕРАТИВНОЇ ГРУПИ ПРИ ПРОВЕДЕННІ ОГЛЯДУ МІСЦЯ ПОДІЇ

Склад СОГ визначається з урахуванням об'єкта, що є місцем події, його меж і ймовірної кількості слідів, способу вчинення злочину, пов'язаного зі збройною агресією проти України. До СОГ входять:

- 1) слідчий або декілька слідчих;
- 2) працівник оперативного підрозділу;
- 3) спеціалісти:
 - працівник вибухотехнічної служби;
 - спеціаліст з питань застосування ракетних військ та артилерії, а також військової авіації;
 - спеціалісти – криміналісти;

- судово-медичний експерт;
- спеціаліст із питань озброєння, фрагментів боєприпасів.

Для участі в огляді за необхідності залучаються інші учасники:

- сапери Збройних Сил України;
- працівники ДСНС;
- кінологи зі службово-пошуковими собаками;
- військовий (місцевий провідник);
- фахівець з оцінювання вартості майна;
- працівники моргу або волонтери, які доставлятимуть трупи оглянутих осіб, та особи (волонтери), які проводитимуть роботи з розкопування могил.

РОЛІ УЧАСНИКІВ СОГ

Слідчий (або декілька слідчих) здійснює єдине керівництво оглядом, відповідає за його проведення, повне й об'єктивне дослідження обстановки, фіксацію ходу та результатів огляду. Йому підпорядковуються всі інші учасники огляду. Він визначає межі місця події та обирає метод проведення огляду, вилучає речі і документи, які мають значення для кримінального провадження. Має право заборонити будь-якій особі перебувати на місці огляду або залишати його до закінчення огляду та вчиняти будь-які дії, що заважають проведенню огляду.

Працівник оперативного підрозділу встановлює потерпілих, очевидців та свідків вчинення злочину, пов'язаного зі збройною агресією проти України, проводить їх опитування/допити (за дорученням).

Під час огляду колони або скупчення розстріляних автомобілів, місце обстрілу або влучання снаряду ракетної артилерії устанавлює місця, з яких вівся обстріл об'єкта огляду тощо, а *під час огляду облаштованого приміщення катівні і місця масового розстрілу цивільних громадян, місця масового поховання цивільних осіб* встановлюються дані про рідних та близьких закатованих та/чи розстріляних осіб.

Працівник вибухотехнічної служби проводить заходи з розмінування та перевірки на вибухобезпечність місця (об'єкта) огляду.

Спеціаліст-криміналіст із використанням спеціальних знань та навичок, науково-технічних засобів і спеціального обладнання проводить:

- фотографування місця події та оточуючої обстановки, основних вузлів і окремих слідів злочину способами орієнтовної, оглядової, вузлової та детальної фотозйомки;
- відповідає за якісну фіксацію всієї слідової інформації;
- виготовляє фототаблицю до протоколу огляду місця події;

- проводить вимірювання;
- виявляє, фіксує, здійснює вилучення та пакування матеріальних об'єктів, які несуть на собі слідову інформацію вчиненого злочину;
- складає схеми, плани;
- надає консультації слідчому з питань, що потребують відповідних спеціальних знань і навичок;
- відповідає за якісну фіксацію всієї слідової інформації, повноту відображених про це даних у протоколі огляду та схемі, плані до нього.

Під час огляду колони або скупчення розстріляних автомобілів спеціаліст-криміналіст проводить вимірювання розташування автомобілів відносно постійних орієнтирів, слідів обстрілу на транспортних засобах (напряму, з якого вівся обстріл, локалізація слідів обстрілу на частинах автомобіля, їх характер тощо).

При огляді місця обстрілу або влучання снаряду ракетної артилерії фотографує та фіксує вирву за допомогою компаса для визначення можливого напрямку стрільби;

- вимірює за допомогою рулетки форму та розміри вирви;
- знімає координати центра вирви за допомогою планшета, телефона чи навігатора й фіксує у списках координат із зазначенням номера фіксації;
- складає масштабний план місця події (під час артилерійського обстрілу – в масштабі 1:10000, а під час ракетного удару – в масштабі 1:5000);
- визначає координати знаходження залишків боєприпасів і фіксує їх у списках із зазначенням номера фіксації.

Під час огляду облаштованого приміщення катівні і місця масового розстрілу цивільних громадян здійснює пошук, фіксацію та вилучення слідів біологічного походження (слідів крові, слідів інших виділень людини (слини, сечі тощо), волосся, шматочків тканин тіла), предметів зв'язування (хомути, стяжки, мотузки тощо), гільз, фрагментів куль, ножів та інших предметів, що могли використовуватись як знаряддя катувань.

У ході огляду місця масового поховання цивільних осіб:

- фіксує розташування місця масового поховання, встановлює його координати;
- здійснює заміри місця масового поховання (могил), глибини, на якій були поховані особи;
- фіксує ознаки об'єктів, у яких було поховано осіб (труни, пакети, простирадла тощо);
- відбирає зразки та проби ґрунту з місця захоронення.

Спеціалісти з питань застосування ракетних військ та артилерії, а також військової авіації запрошуються від відповідних військових частин чи органів військового управління та залучаються до огляду місця події за необхідності визначення імовірних напрямків обстрілів, які призвели до загибелі чи поранення осіб та/або пошкодження (знищення) об'єктів, і встановлення типів озброєння, яке використовувалося для здійснення обстрілів. Такі спеціалісти залучаються до огляду місця обстрілу або влучання снаряду ракетної артилерії.

Як спеціаліст **судово-медичний експерт** залучається для проведення оглядів за наявності на місці події трупів загиблих осіб. Він надає консультації слідчому з питань, що потребують відповідних спеціальних знань і навичок у галузі судової медицини.

Зокрема, встановлює:

- розташування та позу трупа;
- зовнішній вигляд його одягу і взуття;
- характер пошкодження одягу, наявність на ньому слідів, плям тощо;
- індивідуальні особливості частин тіла, їхніх ушкоджень і слідів на тілі;
- особливості ложа трупа, предметів на ньому, безпосередньо біля нього.

Значну увагу приділяє виявленню ознак смерті, зокрема трупних змін та їх характеру (трупні плями, наявність і ступінь трупного заляккання), а також виявленню загальних даних про особу трупа.

Особливу увагу приділяє:

- виявленню наявності вогнепальних травм;
- визначає їх характер;
- встановлює кількість поранень, чи відповідають вони за локалізацією одне одному на одязі і тілі людини.

ФІКСАЦІЯ ХОДУ ТА РЕЗУЛЬТАТІВ ОГЛЯДУ МІСЦЯ ПОДІЇ

Здійснюється з дотримання вимог КПК України:

- ст. 104 «Протокол»;
- ст. 105 «Додатки до протоколів»;
- ст. 106 «Підготовка протоколу та додатка»;
- ст. 107 «Застосування технічних засобів фіксування кримінального провадження»;
- ст. 615 «Особливий режим кримінального провадження в умовах воєнного стану».

[Кримінальний процесуальний кодекс України](#)

У протоколі огляду місця події, зокрема:

– відображають дату, час, GPS-координати, найменування населеного пункту, адресу, іншу прив'язаність до місцевості, погодні умови;

– зазначають наявність або відсутність на місці події воронки та їхні параметри: діаметр, глибина, матеріал, на якому утворилася воронка (грунт, асфальт, залізобетон, деревина тощо), її точні військові координати (у цьому випадку відомості може надати запрошений спеціаліст із питань застосування озброєння), кут нахилу, прив'язаність її розташування до сторін світу;

– відображають масштаби та характер руйнувань: заглиблення у стіні чи інших предметах, руйнування скла у вікнах будівель і відстань цих вікон від місця вибуху;

– відображають сліди вибуху на предметах (наявність кіптяви, характер та інтенсивність її розподілу тощо);

– зазначають залишки мін/снарядів/ракет, їхні довжину, діаметр, кут нахилу у воронці, координати та їхнє розташування відповідно до сторін світу тощо (із залученням спеціаліста з питань застосування ракетних військ та артилерії);

– зазначають втрати серед мирного населення (загиблі та поранені), знищені будівлі/об'єкти, пошкоджені будівлі/об'єкти;

– відображають наявність слідів, що свідчать про переміщення об'єктів (транспортних засобів, трупів, уламків) на місці події до початку огляду, координати та їхнє розташування відповідно до сторін світу;

– фіксують висновки за результатами обстеження місця обстрілу (дата і час обстрілу; напрям, у якому здійснено обстріл; відстань, з якої здійснено обстріл; озброєння, яке використовувалося під час обстрілу, види бойових снарядів, калібр, кут, під яким вони увійшли в об'єкти чи грунт, та кількість використаних снарядів);

– зазначають координати усіх предметів, що підлягають огляду, та їхнє розташування відповідно до сторін світу (відомості може надати запрошений спеціаліст із питань застосування озброєння);

– фіксують місце виявлення трупа із вказівкою на мапі населеного пункту, положення тіла до нерухомих об'єктів, іншої обстановки навколо трупа, стан трупу, візуально виявлені тілесні ушкодження, трупні явища, особливі прикмети, одяг, сліди тортур та катувань, виявлених на трупі, описуються деталізовано, ймовірні причини смерті:

- вогнепальні поранення;
- удушення, порізи (відрізання частин тіла);
- особисті речі, виявлені при трупі, зокрема мобільні телефони;
- документи, виявлені при трупі загиблого та поряд із ним тощо.

До протоколу огляду місця події долучаються:

– фототаблиця, аудіо-, відеозапис (із зазначенням дати та часу фіксації обстрілу, напряму, з якого він здійснювався, який визначає запрошений спеціаліст із питань озброєння, фрагментів боєприпасів);

– схема обстрілу (вогнева позиція, з якої здійснювався обстріл, вид зброї, відстань, час обстрілу) з обов'язковою прив'язаністю до сторін світу, яку визначає спеціаліст із питань озброєння;

– письмові пояснення спеціалістів, які брали участь у проведенні огляду, тощо.

**У випадку неможливості вилучення решток
засобу ураження (через їх масивність,
можливу детонацію або загорання, ризик їх
транспортування або у випадку прийняття
рішення спеціалістом-вибухотехніком про їх**

**знищення на місці) рекомендується проведення фотофіксації за
допомогою стереофотозйомки або тривимірної 3D-зйомки, зокрема з
використанням програмних рішень доступних форматів**

**ОСНОВНІ ПРОЦЕСУАЛЬНІ ДОКУМЕНТИ
НА ПОЧАТКУ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ В УМОВАХ
ВОЄННОГО СТАНУ**

Назва процесуального документа	QR код
<u>Протокол огляду місця події</u>	
<u>Протокол огляду місця події (обстрілів)</u>	
<u>Додаток до протоколу (схема фіксації артилерійського обстрілу)</u>	
<u>Умовні позначення при складанні схем і планів</u>	

<p><u>Протокол огляду трупа, пов'язаного з ексгумацією</u></p>	
<p><u>Постанова про початок досудового розслідування</u></p>	
<p><u>Протокол допиту потерпілого</u></p>	
<p><u>Протокол допиту свідка</u></p>	

ОСНОВНА НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНА ЛІТЕРАТУРА

Назва документа	QR код
<p><u>Алгоритм дій слідчо-оперативних груп НП на звільнених від окупації територіях з документування воєнних злочинів (на прикладі звільнених територій Київської області)</u></p>	
<p><u>Алгоритм реагування працівників НП на події, пов'язані із обстрілами населених пунктів, унаслідок яких сталися масштабні руйнування цивільної інфраструктури, насамперед критичної, та/або значні людські втрати</u></p>	
<p><u>Пам'ятка «Особливий режим кримінального провадження в умовах воєнного стану»</u></p>	
<p><u>Науково-практичний коментар Розділу IX-1 КПК України</u></p>	

<p><u>Стандарти розслідування воєнних злочинів. Загальна частина: методичні рекомендації</u></p>	
<p><u>Стандарти розслідування воєнних злочинів. Незаконне позбавлення волі</u></p>	
<p><u>Розслідування воєнних злочинів і пов'язаних з війною кримінальних правопорушень: кримінально-правові, кримінальні процесуальні та криміналістичні аспекти : науково-практичний посібник (видання друге)</u></p>	

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

Автори-укладачі:

Василенко Віктор Михайлович
Музичук Олександр Миколайович
Кисько Артем Іванович
Романюк Віталій Володимирович
Кікінчук Василь Васильович
Степанюк Руслан Леонтійович
Орлов Юрій Володимирович
Фоміна Тетяна Григорівна
Пчеліна Оксана Василівна

Упорядник:

Абламський Сергій Євгенович

За загальною редакцією Сокурєнка Валерія Васильовича

Підписано до друку 29.03.2024. Формат 60x84/16
Ум. друк. арк. 2,45. Тираж 50 прим. Зам. № 2023-17.

Адреса редакції та видавця:

Харківський національний університет внутрішніх справ
просп. Льва Ландау, 27, Харків, 61080;
тел. (057) 73-98-168, факс (057) 73-98-181;

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 3087 від 22.01.2008.

Віддруковано ФОП Корзун Д.Ю. з оригіналів замовника.

Свідоцтво про державну реєстрацію фізичної особи-підприємця
серія В02 № 818191 від 31.07.2002 р.

21034, м. Вінниця, вул. Немирівське шосе, 62а.

Тел.: 0 (800) 33-00-90, (096) 97-30-934, (093) 89-13-852, (098) 46-98-043.

e-mail: info@tvoru.com.ua

<http://www.tvoru.com.ua>